

RE-CAP:

**Uppfyller EU:s nya
jordbrukspolitik
målen i den
gröna given?**

Jordbruk i EU: här är vi och här skulle vi kunna vara

Europeiskt jordbruk står inför ett vägsval.

Alla byggstenar för ett motståndskraftigt, hållbart och rättvist matproduktionssystem finns på plats. Under många århundraden har tusentals småskaliga hållbara producenter varit grundstommen i den europeiska matproduktionen. Med hjälp av miljövänliga odlingsmetoder som agroekologi och ekologisk odling har de producerat näringsrik mat som är bra för oss människor och vår planet.

Vad är agroekologi?

Agroekologi är ett sätt att odla och driva lantbruk som bygger på ekologiska, sociala och politiska principer. Det innebär att man värdesätter friska jordbruksekosystem med stor biologisk mångfald, vilket minskar behovet av bekämpningsmedel, medför livsmedelssäkerhet för producenterna och ger näringsrik mat åt konsumenterna¹.

Friends of the Earth Europa har som en del av nätverket Nyéléni Europe länge argumenterat för flera **grundläggande förändringar i det europeiska sättet att producera och distribuera mat** så att en övergång till en sådan rättvis och grön modell för livsmedelsproduktion blir möjlig². Vi vill ha ett jordbrukssystem som ser ut så här:

Ett matsystem som bygger på ekonomiskt och politiskt stöd till småskaliga hållbara jordbrukare.

Metoder för matsoveränitet och agroekologi som bidrar till biologisk mångfald, jordhälsa och klimat.

Skydd för arbetare, bra arbetsförhållanden och rättvis inkomst.

Stöd för nya aktörer i sektorn, förstärkning av lokala marknader och kortare distributionskedjor.

Vad är matsuveränitet?

Matsuveränitet är rätten till näringsrik och kulturellt anpassad, hållbart och ekologiskt producerad mat samt människors rätt att själva definiera sina mat- och odlingsystem².

För att en sådan framtida matproduktion ska bli möjlig måste **dagens jordbrukssektor reformeras på djupet**. Under flera årtionden har globaliseringen och industrialiseringen av matproduktionen låtit vinst och maximering gå före allt annat med katastrofala konsekvenser. Den produktionsmodellen har gett oss skyhöga globala koldioxidutsläpp, förlorad biologisk mångfald, föroreningar av mark och luft, brott mot mänskliga rättigheter och ottrygga anställningar. Dessutom har småbrukarna trängts bort från marknaden genom orättvis konkurrens⁴.

EU:s gröna giv

År 2019 lade EU fram ett av sina viktigaste förslag i vår tid: **Den europeiska gröna given**². Europeiska kommissionen lade fram en plan om att investera 1,8 biljoner euro på att reformera sin klimat-, transport-, energi- och skattepolitik med målet att EU ska bli världens första klimatneutrala region.

Som en del av paketet presenterade Europeiska kommissionen **Från jord till bord-strategin**⁴. Det är ett antal mål som ska reformera Europas matsystem så att det uppfyller målsättningarna för den europeiska gröna given. Det övergripande målet i den europeiska gröna given är att minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 % till 2030 och nå netto noll till 2050.

VI BEHÖVER
EN GRÖN
NY GIV

Från jord till bord-strategin i korthet

Minska närings-
förlusterna med minst **50 %**

Minska användningen av
gödselmedel med minst **20 %**
till 2030

Vad har CAP med Från jord till bord-strategin att göra?

EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) är den EU-lagstiftning som reglerar finansieringen av livsmedelsproduktionen. En tredjedel av hela EU:s budget går direkt till CAP. Mellan 2023 och 2027 kommer nära 270 miljarder euro att fördelas genom CAP*.

CAP kan hjälpa eller stjälpa målen i Från jord till bord-strategin. Genom åren har flera miljarder euro kanaliserats genom CAP för att gynna storskaligt jordbruk, exploatering och klimatförstörelse*.

Genom att reformera CAP lovade EU ett "grönare och rättvisare CAP" som prioriterar tre delar av hållbar utveckling (ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling)*.

Men hur långt uppfyller den nya CAP egentligen målen för den europeiska gröna given? Det ska vi titta på här.

Vad går CAP-pengarna till?

Det finns ett system för att fastställa vem som får finansiering genom CAP och hur mycket var och en får. Med pengarna följer dessutom särskilda villkor. Viktigt att veta:

- **Finansieringen från CAP består av två pelare.** Den första pelaren är den största och omfattar 207,5 miljarder euro som fördelas i form av inkomststöd till lantbrukare. De återstående 62,5 miljarderna i den andra pelaren är avsatta för landsbygdsutveckling¹⁰.
- Minst 25 % av medlemsstaternas budget för inkomststöd ska betalas ut i form av miljöersättningar, så kallade **eco-schemes**. Dessa är frivilliga åtgärder för att utveckla odlingsmetoder som är positiva för miljö, klimat eller djurvälstånd.
- Minst 10 % av medlemsstaternas budget för inkomststöd ska gå till små jordbruk.
- Minst 3 % av budgeten ska gå till **unga jordbrukare**.

Vad är eco-schemes?

Eco-schemes är ett nytt frivilligt verktyg för lantbrukare som vill införa klimat- och miljövänliga praktiker (ekologisk odling, agroekologi, integrerad ogräsbekämpning) samt åtgärder för djurvälstånd¹¹. Men de kriterier som anges för eco-schemes i CAP är **mycket breda, vilket innebär att de också kan omfatta åtgärder som har få eller inga miljövänliga fördelar**¹².

De flesta bidragen genom CAP sker genom direkta utbetalningar. Det betyder att de jordbruk som får bidrag genom CAP får pengarna oavsett om de inför eco-schemes eller inte.

Nu är det upp till medlemsstaterna att utforma egna strategiska planer för hur pengarna ska användas i enlighet med CAP:s kriterier. Senast januari 2022 ska medlemsländerna ha skickat in sina strategier, som sedan ska granskas och godkännas av Europeiska kommissionen under året. De nya CAP-reglerna träder i kraft från och med 2023.

CAP och Från jord till bord-strategin

Tanken är att CAP ska vara ett verktyg för att uppnå målen i den gröna given, men det finns **inga bindande krav för detta i CAP**. Faktum är att de första utkasterna till den nya CAP-lagstiftningen gjordes 2018, innan den gröna given och Från jord till bord-strategin hade lanserats. Redan från första början var det alltså oundvikligt att de skulle hamna i konflikt.

Redan 2020 varnade advokater från ClientEarth om att utkasterna till CAP inte stämde överens med miljökraven och att miljömålen skulle undermineras om CAP drevs igenom förhastat¹³. Forskare, NGO:er och småbrukare har medverkat i otaliga protester under reformarbetet. EU valde ändå att fortsätta.

CAP och EU:s gröna giv:

Här är skillnaderna

Mål för den gröna givn:

~~Minska växthusutsläppen med minst 55 % till 2030~~

CAP:

De senaste 6 åren har EU fördelat omkring 100 miljarder euro till klimatåtgärder genom CAP, men Europeiska revisionsrätten kom fram till att dessa åtgärder hade liten eller ingen effekt för att minska utsläppen¹⁴.

I målet för att minska utsläppen i EU ingår bland annat **att återställa våtmarker och gräsmarker**. Våtmarker lagrar enorma mängder kol, vilket är avgörande för att EU:s mål om nettonollutsläpp ska uppnås. De flesta gamla våtmarker är istället i nuläget utdikade och torrlagda, vilket gör att de läcker stora mängder koldioxid.

I nya CAP ingår vissa villkor på lantbrukarna att skydda dessa områden genom krav på att underhålla permanenta gräsmarker och att skydda kolrika jordar. Eco-schemes utvidgas till att även omfatta lantbrukare som praktiserar agroskogsbruk och tekniker som har bevisats lagra kol i marken.

Men dessa villkor är mycket svaga och det finns få incitament för lantbrukare att börja med metoderna. Dessutom är det så här långt ingen medlemsstat som har infört tillräckliga åtgärder för att skydda våtmarker¹⁵.

Det finns heller **ingen verklig ambition att i grunden påverka de största utsläppsområdena i våra matsystem**. Det finns exempelvis inga konkreta åtgärder för att minska den storskaliga boskapsproduktionen, en av de största bidragande faktorerna till utsläppen av växthusgaser¹⁶.

Mål för den gröna givn:

~~Minst 10 % av jordbruksarealen ska innehålla landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald~~

CAP:

I CAP anges att 4 % av arealen måste avsättas för "icke-produktiva" ytor och att den andelen kan bli högre genom eco-schemes. Men kravet är **fullt av kryphål**: en tredjedel av jordbruksarealen har undantagits från kraven och man tillåter till och med odling (dvs. produktiv aktivitet)¹⁷.

Även här brister medlemsstaterna i åtgärder. Än så länge har inget land aviserat några effektiva åtgärder för att uppnå de mål för klimat och biologisk mångfald som ingår i Från jord till bord-strategin eller den europeiska gröna givn.

Mål för den gröna given:

~~Minska bekämpningsmedel med 50 % och gödsel med 20 %~~

CAP:

För att få finansiering genom CAP ingår vissa krav på "hållbar användning av bekämpningsmedel"¹⁸ och i eco-schemes ingår minskad användning av gödsel. Men återigen finns det **få aktiva incitament för att börja använda sådana metoder och påföljderna om man inte följer kraven är låga.**

Mål för den gröna given:

~~Ekologiskt jordbruk ska bedrivas på 25 % av jordbruksarealen~~

CAP:

Nya CAP innehåller visserligen åtgärder för att öka användningen av miljövänliga jordbruksmetoder. Framst i form av eco-schemes eller finansiering för ekologiskt jordbruk genom krav på växelbruk, en metod som förbättrar jordkvaliteten.

Men på grund av bristen på ett riktat stöd som incitament för ekologisk odling **saknar många traditionella jordbrukare motivation eller hjälp för att driva igenom förändringen på egen hand.**

I en majoritet av de nationella strategiska planerna är finansieringen dessutom otillräcklig för att man ska kunna uppnå målet med ekologisk odling, medan en del länder inte har skickat in någon plan för ekologisk odling alls¹⁹.

Mål för den gröna given:

~~Minska antimikrobiella medel till boskap med 50 %~~

CAP:

Både den nya CAP och Från jord till bord-strategin ignorerar det faktum att det mest effektiva sättet för att minska användningen av antimikrobiella medel och skära ner på utsläppen från jordbruket är att sluta finansiera storskaligt industriellt jordbruk, där efterfrågan på antimikrobiella medel är störst.

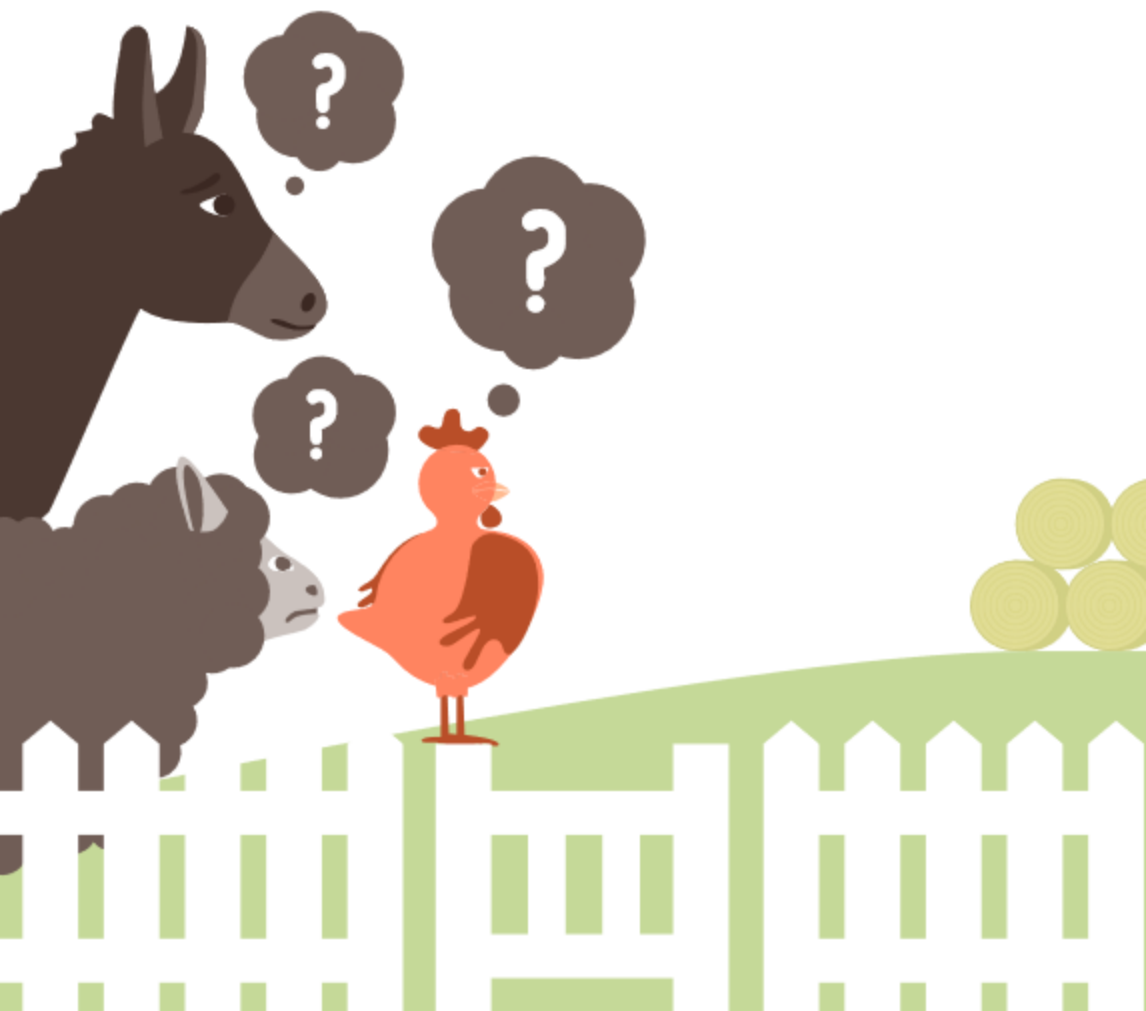
Faktum är att CAP leder till raka motsatsen. **Det finns inga eco-schemes eller mål för att minska storskalig boskapsproduktion.** Tvärtom kopplas bidragen till jordbrukets storlek, vilket innebär att de enorma förorenande storskaliga jordbruken fortsätter att stoppa på sig pengar från EU:s så kallade gröna budget.

Så vad blir domen?

CAP som ska vara en så kallad grön lag underminerar målen i den europeiska gröna given och Från jord till bord-strategin. Finansiering för att förespråka ekologisk odling, minska användningen av bekämpningsmedel samt återställa den biologiska mångfalden och landskapen reduceras till valfria tillägg snarare än kraftfulla obligatoriska villkor och krav. Villkoren för eco-schemes är breda, sanktionerna svaga och åtgärderna för att hålla medlemsstaterna ansvariga få.

CAP uppfyller inte målen i den gröna given, mål som i sig själva är otillräckliga för en grön och rättvis omställning. Det som saknas i CAP är en lång lista över allt som en effektiv lagstiftning borde innehålla: bindande åtgärder för en samordnad politik mellan olika områden, riktade bidrag för att uppnå målen för klimat och biologisk mångfald samt stöd till småbrukare och bidrag som riktas om från storskaligt till småskaligt jordbruk.

Vad händer nu?

Förslagen till en ny jordbrukspolitik möttes av otaliga protester från forskare, icke-statliga organisationer och småbrukare. De genomfördes ändå.

Nu är det medlemsstaternas ansvar att utforma nationella strategier som går längre än de svaga åtagandena i CAP och att använda den tillgängliga budgeten till att finansiera åtgärder som lever upp till målen i EU:s gröna giv.

Europeiska kommissionen måste anstränga sig för att ta fram ambitiösa planer och hålla medlemsstaterna ansvariga genom effektiva övervakningssystem och sanktioner för att säkerställa EU:s gröna giv, Från jord till bord-strategin och en framtid som går att leva i.

Noter: 1 Anpassat från <http://www.foodsovereignty.org/wp-content/uploads/2015/02/Download-declaration-Agroecology-Nyeleni-2015.pdf>

2 <https://www.eurovia.org/wp-content/uploads/2019/03/Nyeleni-Europe-More-farmers-better-food.pdf>

3 Nyeleni (2007). Declaration of Nyeleni. <https://nyeleni.org/IMG/pdf/DedNyeleni-en.pdf>

4 Omkring 85 % av EU:s jordbruk som stängde mellan 2005 och 2016 var små jordbruk under 5 hektar. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_famland_in_the_European_Union_-_statistics

5 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

6 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/865559/factsheet-farm-fork_en.pdf.pdf

7 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal_en.pdf

8 https://www.boell.de/sites/default/files/agricultureatlas2019_web_190508.pdf?dimension1=ds_agraratlas_2019

9 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-newcap-environment-fairness_en.pdf

10 https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en

11 <https://friendsoftheearth.eu/news/new-common-agricultural-policy-cap-bringing-the-dialogue/>

12 <https://www.birdlife.org/wp-content/uploads/2021/11/CAP-report-eco-schemes-assessment-Nov2021.pdf>

13 <https://corporateeurope.org/en/2020/10/cap-vs-farm-fork>

14 <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=58913>

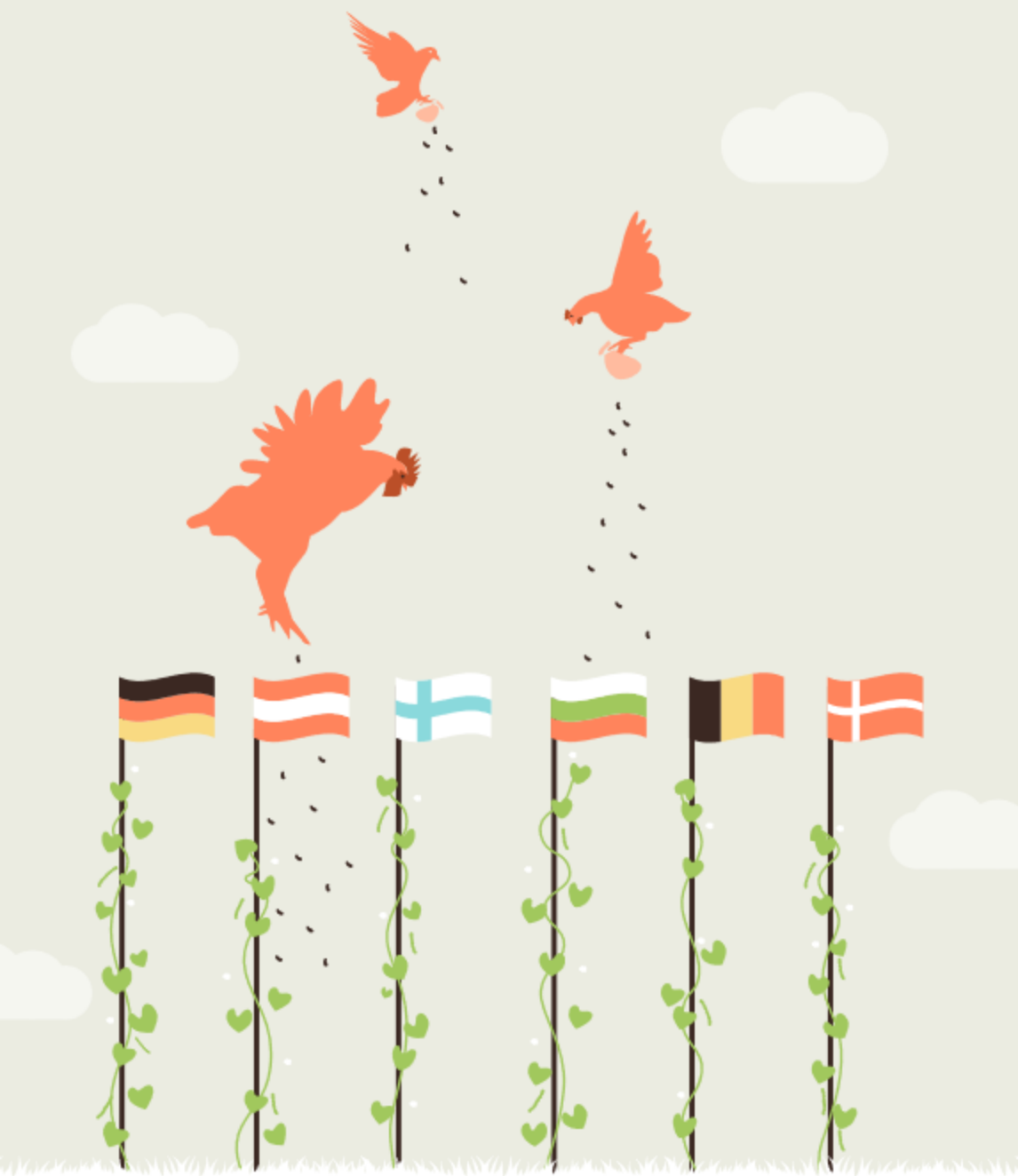
15 <https://www.birdlife.org/news/2021/11/17/cap-national-strategic-plans-assessment-nov2021/>

16 <https://friendsoftheearth.eu/publication/meatatlas-2021/>

17 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal_en.pdf

18 Delar från direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0128>

19 https://www.organicseurope.bio/content/uploads/2021/11/IFOAMEU_policy_CAP_externalbriefing_17112021.pdf?dd

Finansieras av Europeiska unionens program för den gemensamma jordbrukspolitiken. Denna rapport återger endast författarens åsikter och författaren ansvarar själv för innehållet. Europeiska kommissionen tar inte något ansvar för användningen av innehållet.